

Austatav Riigikogu esimees,
lugupeetavad parlamendi liikmed,
lugupeetav peaminister ja valitsuse liikmed,
põhiseaduslike institutsioonide ametikandjad!
Külalised,
mu daamid ja härrad!

Mu on hea meel järgida riigipeana traditsiooni ja avada Riigikogu tõise hooaja esimene istung.

Aga veelgi tähtsamaks pean tõsiasja, et seisan napid viis kuud tagasi tööd alustanud Riigikogu XI koosseisu ees juba neljandat korda. Presidendi, aga ka teiste kõrgete riigiametnike, tõine suhe Riigikoguga rõhutab meie parlamentaarse riigikorralduse tugevust.

See asetab rahva esinduse riigivõimu keskmesse. Sisuliselt, mitte ainult tseremoniaalselt või sümbolite keeles.

Loodan, et parlamendil jätkub tunnetust seda keskset rolli väärikalt kanda ning kõigi Eesti elanike huvides töötada. Jätkugu teil tarkust kasutada ära need võimalused, mida algav poliitikahooaeg parlamendile ja tema poolt ametisse valitud valitsusele pakub.

Järgmiste, see tähendab Euroopa Parlamendi valimisteni jäänud kaugelt enam kui poolteist aastat on piisavalt pikk aeg selleks, et Riigikogu fraktsioonid ja komisjonid saaksid keskenduda sisulisele tööle.

See on aeg koostööks ja kompromissideks, muu hulgas ka poliitilise kultuuri ja parlamendi maine parandamiseks.

Täna ei pea meie parlament enam tegelema iseseisvale riigile eksistentsiaalselt vajaliku õigusruumi loomise ja ülesehitamisega. See töö on 15 aastaga suures osas tehtud.

Täna seisab parlamendi ees ülesanne töötada normaalsele demokraatlikule riigile omase rahvaesindusena, kus iga uus seadus või seadusemuudatus sünnib kõiki asjassepuutujaid hõlmava arutelu käigus.

Kiirustamisele pole õigustust, kui selle käigus kannatab demokraatia ja koos sellega rahva usk Eesti riiki.

Teie töö on tugevdada Eesti riiki, meie kodanikuühiskonda ning aidata Eesti rahval oma elujärge parandada. Parlamendi töö tulemuslikkuse mõõdupuu pole saalis istunud tundide arv ega ka mitte vastu võetud seaduste hulk.

Vaid siis, kui teie tänased ja homsed otsused aitavad Eestil edukalt toime tulla silmapiirile juba kerkinud ja kerkivate probleemidega, on valijail põhjust teie tööga rahule jääda.

Seetõttu näengi Riigikogu alanud tööaasta keskse kohustusena tegelemist valdkondadega, mille lahendused mõjutavad Eesti rahva ja riigi käekäiku 15–20 aasta pärast. Pean silmas ennekõike haridus- ja teaduspoliitikat, rahvastiku- ja tervishoiupoliitikat, lõimumispoliitikat ja energieetikat. Edu neis valdkondades tagab meie rahva kindlustunde kasvu ja koos sellega Eestile stabiilse arengu.

Kõik see saab teoks vaid eeldusel, kui teie vermitavad seadused ja arengukavad jäävad käibele kaugelt kauemaks, kui kestavad selle Riigikogu koosseisu volitused. Pole mingit mõtet raisata aega ja paberit arengukavade koostamisele, kui juba järgmine valitsus nende täitmise kahtluse alla seab või alustatud töö pooleli jätab. Teie kohus on sellisel juhul valitsus tööandja õigusega korrale kutsuda.

Mu daamid ja härrad!

Kestvad tegevuskavad on muu hulgas ka poliitilise kultuuri, kitsamalt parlamendis esindet erakondade suhtlemise küsimus. Mistõttu soovitan leida fraktsioonide, miks aga mitte ka erakondade juhtidel edaspidi võimalusi regulaarseteks konsultatsioonideks.

Ei, ma ei usu sinisilmselt, et võimuliidu ja vastasleeri omavaheliste vestluste käigus sünniks ilmtingimata sõprus või kaoksid maailmavaatelised erinevused. Aga see oleks tõsine katse pürgida pikaajaliste lahenduste poole.

Ühes sellega paraneks ka Riigikogu ja poliitikute maine; jääks olemata mõni politikaanlik avantüür ja parlamendisaalis ütlemata mõni tarbetult tige sõna.

Juba lähiajal tuleb Riigikogul otsustada – eeldusel, muidugi, kui valitsus teile ametlikult sellise ettepaneku teeb – kas Eesti kaitseväelased jätkavad osalemist rahvusvahelistel missioonidel Afganistanis, Iraagis ja Balkanil.

Me teame, et arvamusküsitluste andmetel on Eesti rahva enamus Iraagi-missiooni võimaliku jätkamise suhtes eitavalt meelestatud. Samal ajal me teame, et Eesti riigi tõsiseltvõetavus liitlasena pannakse proovile olukordades, kus Eesti panustab meist geograafiliselt kaugete probleemide lahendamisse.

Rahvusvaheline usaldusväärsus ja tõsiseltvõetavus on Eestile hindamatu väärtusega, nagu kogesime ise oma partneritelt tuge saades tänavu kevadel.

Ehk võikski just siin kõik erakonnad üritada leida ühist keelt, nagu meil siiani välis- ja julgeolekupoliitika küsimustes heaks tavaks on olnud. Kindlasti kutsun teid austama välissmissioonidel langenud kaitseväelaste mälestust. Palun, ärge tirige hukkunud sõjamehi ja nende lähedaste leina poliitikasse.

Seda enam, et meil lasub ennekõike kohustus tegelda surma ja leina põhjustega oma kodus ja oma tänavatel. 1. septembril, teadmiste päeval, kutsusin kõiki meie kaaskodanikke üles sihikindlale tegevusele liikluseeskirja rikkujate vastu. Eesti liikluskultuuri kahetsusväärne seis ohustab otseselt meie rahva tulevikku.

Tolsamal esimese koolipäeva hommikul käisin külas Abja Gümnaasiumis. Ma andsin 27-le esimese klassi õpilasele üle aabitsad, koos heade soovidega hästi õppida ja sirguda tarkadeks kodanikeks, kelle üle nende vanematel ja Eesti riigil oleks põhjust rõõmu ja uhkust tunda.

Samal päeval saime teada, et ainuüksi augustikuus hukkus Eesti teedel 31 inimest. See on Abja Gümnaasiumi esimese klassi jagu elusid ja veelgi rohkem.

Kui vaatame liiklusõnnetustes, aga ka tulekahjudes, uppumise ja tööõnnetuste läbi hukkunute statistikat Eesti viimase 16 aasta jooksul, siis vaatab meile vastu koletu pilt.

See muutub veelgi õõvastavamaks, kui lisame juurde tahtlike tapmiste ja alkoholisurmade näitajad. Sellelt pildilt vaatavad vastu tuhanded ja tuhanded lubamatult vara katkenud elud. Elud, mis võinuks edasi kesta, kui oleksime ise olnud hoolivamad ja targemad.

Eesti pered on toonud meie sündivusstatistikasse viimastel aastatel rõõmsaid uudiseid. Lapsi sünnib üha rohkem. Aga enneaegsed surmad on siiani lõiganud halastamatult läbi lootuse, et Eesti rahvaarv võiks kahanemise asemel hakata kosuma.

Ma kutsun teid, head Riigikogu ja valitsuse liikmed, keskendama oma vaimujõu lahendustele, mis aitaksid drastiliselt vähendada enneaegsete surmade hulka.

Eesti riik ei saa enam pugeda rahapuuduse taha. Inimeludel ei ole hinda. See printsiip kehtib arenenud maailmas, kui arutatakse näiteks turvaliste sõiduteede ehitamist, aga ka teiste õnnetuste vältimisele suunatud tegevust.

Mu daamid ja härrad!

Sündmused selle aasta aprillis ja mais näitasid nii meile, aga ka kogu maailmale kõige

ehedamal kujul, et infotehnoloogiliste võimaluste aktiivne rakendamine igapäevaellu kätkeb endas ka seni hoomamatuid riske. Eesti riigiasutusi, infokanaleid, panku ja teisi meie argielu lahutamatuks kaaslasti tabas massiivne rünnak. Esmakordselt rünnati interneti teel üht sõltumatut riiki.

Eesti lõi selle rünnaku tagasi. Järgnenud kuudel on pea kõikjal maailmas, eriti meie partnerite juures põhjalikult analüüsitud küberturvalisuse küsimusi. Aga mitte ainult. On ka ilmnenud, et küberkuritegude ja küberterrorismi vastu võitlemiseks puudub Euroopa Liidus piisav õiguslik baas.

Siin näen ma riskide kõrval ka võimalust: miks ei võiks Eestist saada selle valdkonna eestkõneleja maailmas? Me oleme jõudsalt liikumas sinnapoole, et just Eestisse rajatakse NATO küberkaitsekeskus.

Täpselt samamoodi võiks Eesti valitsus koostöös Eesti parlamendiga näidata initsiatiivi rahvusvahelise küberkaitse alase seadusandluse väljatöötamisel. Just tegelemine homsete probleemidega ongi küpse riigi tunnus.

Hea Riigikogu!

Lubage mul lõpetuseks peatuda kahel teemal, kus parlamendi ja presidendi töö kõige otsemalt kokku puutub. Ma tänan Riigikogu asjaliku arutelu eest, mis on saatnud minu poolt kevadel parlamendi menetlusse esitatud põhiseaduse muutmise ettepanekut. Loodan siiralt koostöö jätkumisse, et saaksime viia põhiseaduse riigikaitset puudutavad paragrahvid vastavusse Lääne ühiskondadele omaste tsiviilkontrolli tavadega.

Teiseks, peatselt tuleb meil ühiselt leida väärivad isikud õiguskantsleri, riigikontrolöri ja Eesti Panga nõukogu esimehe ametisse. Ma loodan, et suudame siin ühiselt seista kõrgemal jonnist, parteilistest huvidest ja mugavusest.

Kaks neist kolmest kõrgeast riigiametnikust, põhiseaduslikust institutsioonist, kontrollivad otseselt või kaudselt ka meie endi, parlamendi ja presidendi, tegevust. Õigus ja ausus, läbipaistvus ja

erapooletus, kogemus ja riigimehelikkus – nende sõnadega saab ja tuleb iseloomustada õiguskantsleri ja riigikontrolöri tööd.

Soovin teile tarku valikuid ja sisukat tööd. Vaid austades oma ametit ja kolleege, peate lugu ka oma valijatest ja Eesti riigist.

Aitäh!